S posveta Položaj študentov v Republiki Sloveniji

Pet, 30.05.2025 - 14:28
Natisni

Ljubljana, 30. maj 2025 - V organizaciji Komisije Državnega sveta RS za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino in Študentske organizacije Slovenije se je odvil posvet Položaj študentov v Republiki Sloveniji.

Predsednik Državnega sveta RS Marko Lotri? je uvodoma poudaril klju?no vlogo mladih kot nosilcev znanja, inovacij in razvoja države. Izpostavil je izzive, s katerimi se študenti soo?ajo, predvsem finan?ne stiske, pomanjkanje dostopnih študentskih stanovanj ter omejen dostop do zdravstvenih in svetovalnih storitev, zlasti na podro?ju duševnega zdravja. Lotri? je pozval k mo?nejši podpori študentskim organizacijam ter k skupnemu iskanju rešitev, ki bodo mladim omogo?ile uspešno izobraževanje, zaposlovanje in osebni razvoj. Pozval je h konkretnim ukrepom za izboljšanje študentskega življenja in zadržanje mladih strokovnjakov v državi.

Sledila je predstavitev zakonskega predloga **Zakona o urejanju položaja študentov (ZUPŠ-2)** in razprava, v kateri so sodelovali ?lani predsedstva ŠOS Luka Mihali?, Anabel Todorovi?, Simon Fridl, Leni Stevanovi? in Fazli Gashi. Predsednik ŠOS Luka Mihali? je pojasnil postopek priprave predloga zakona, ki celostno naslavlja pere?a podro?ja, kot so študentsko delo, prehrana, zdravstvo in štipendiranje. Zakon so pripravili marca preteklega leta, sledile so predstavitve poslanskim skupinam. Sestali so se tudi z ministrstvi, ki se jih dotikajo posamezni deli zakona. Zakon je bil predan predsednici Državnega zbora RS z le dvema neusklajenima to?kama (predlog zavarovalne podlage, ki bi izhajala iz statusa študenta, in vklju?itev predstavnika študentov v Skupš?ino ZZZS). ?lani predsedstva so nato predstavili predlagane spremembe zakona po posameznih podro?jih.

- Študentsko delo predstavlja pomemben vir dohodkov študentov. Državna štipendija je v letu 2023 znašala 98 milijonov evrov, neto prihodek dijakov in študentov iz študentskega dela pa 297 milijonov eur. Predlagajo dvig minimalne urne postavke za 5,4 %.
- Na podro?ju študentske prehrane predlagajo dvig subvencije na 5,05 evra, podaljšanje ?asovnega intervala koriš?enja subvencioniranih obrokov med 7 in 24 uro zaradi lažje organizacije študijskih in obštudijskih aktivnosti ter ureditev subvencije za vsak koledarski dan, saj študij in u?enje potekata tudi med vikendi. Finan?ne posledice spremembe sistema prehrane so ocenjene na 5,3 milijona evrov letno.
- Na podro?ju štipendiranja predlagajo upravi?enost obeh staršev štipendistov do dodatnega leta štipendije v primeru starševstva. Predlagajo tudi, da se za zaklju?ek izobraževanja šteje do 13 mesecev po zaklju?ku zadnjega letnika (s predlogom se rok zamika za dodatni mesec) ter da se uvede možnost prejemanja štipendije v obeh absolventskih letih (trenutno je omejitev prejemanja štipendije na 12 mesecev prve in druge stopnje, pri ?emer ocenjujejo, da gre za nesorazmerno omejitev glede na druge pravice iz statusa).
- Na podro?ju zdravstva želijo uveljavitev zdravstvenega zavarovanja iz naslova statusa dijaka oz. študenta za ?as trajanja izobraževanja ne glede na starost, v kolikor študentje niso zaposleni, samozaposleni, prijavljeni kot brezposelne osebe ali poslovodne osebe gospodarskih družb. Po obstoje ?i ureditvi so študentje zavarovani kot ožji družinski ?lani do 26. leta. Ocena finan?nih posledic za obvezno zavarovanje za študente, starejše od 27 let, je okoli 1,2 milijona evrov. Dodatni stroški SPIZ-a bi znašali okoli 1,5 milijona evrov. ŠOS ocenjuje, da trenutna sestava Skupš?ine Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije ne odraža starostne in interesne strukture slovenske družbe, zato

predlog zakona predvideva predstavnika študentov v skupš?ini ZZZS.

Na okrogli mizi **Duševno zdravje študentov – med stigmo, storitvami in sistemom**, ki jo je moderiral direktor zavoda Študentska svetovalnica Klemen Peran, so sodelovali predstojnik Centra za duševno zdravje pri Nacionalnem inštitutu za javno zdravje Matej Vinko, klini?na psihologinja v Zdravstvenem domu dom za študente Univerze v Ljubljani Aleksandra Jeli?i?, vodja po pooblastilu Sektorja za duševno zdravje in demenco na Ministrstvu za zdravje prof. dr. Mojca Zvezdana Dernovšek, vodja odbora za socialna in zdravstvena vprašanja in vodja projekta »Naj se ti ne zrola« Simon Fridl in vodja Odbora za duševno zdravje pri Zvezi študentov medicine Slovenije Deni Poljak.

- Sodelujo?i so opozorili, da starostna skupina mladih odraslih med 18. in 29. letom doživlja ve?je stiske, v primerjavi z ostalimi starostnimi skupinami in opozorili na omejen dostop do ustreznih svetovalnic. Izpostavili so pomen kolegialnosti in sodelovanja med študenti samimi, kako pomembno je vedeti, komu lahko zaupajo in na koga se lahko obrnejo ter pomen pripravljenosti poiskati pomo?.
- Približno ?etrtina študentov poro?a o doživljanju duševnih stisk (anksiozne in s stresom povezane motnje), pri ?emer jih okoli 2/3 ?aka leto in ve? preden poiš?ejo pomo?. To je še posebej zaskrbljujo?e ob podatkih, da se ve?ina hudih duševnih motenj razvije do 24 leta, pri ?emer bi jih bilo ve?ino s pravo ?asnim ukrepanjem mogo?e prepre?iti. Velik izziv na podro?ju težav z duševnim zdravjem še vedno predstavlja stigmatizacija, predvsem samo-stigmatizacija ter prepri?anje, da je iskanje pomo?i znak šibkosti.
- Duševno zdravje je pogosto spregledano tudi v študijskih programih. Celo med študijem medicine je le malo ?asa namenjenega duševnemu zdravju, empatiji, pravilnemu pristopu k ljudem in skrbi zase.
- Predstavnica Ministrstva za zdravje je opozorila, da je za programe na podro?ju duševnega zdravja na voljo ve? sredstev, kot jih lahko porabimo, predvsem zaradi pomanjkanja kadrov. Po drugi strani pa se tudi študentje vse manj poslužujejo preventivnih pregledov, ki so jim na voljo v 1. letniku dodiplomskega in 1. letniku magistrskega študija – v zadnjih letih je obisk preventivnih pregledov upadel za ve? kot 60 %.

Sledila je predstavitev analize ankete o študentskem bivanju. Predsednica odbora za visoko šolstvo in izobraževanje pri Študentski organizaciji Slovenije Anabel Todorovi? je pojasnila, da je anketa del širših prizadevanj v okviru projekta »ŠOS za bivanje«, ki naslavlja stanovanjsko problematiko med študentsko populacijo. Izvedena je bila maja 2025, prejeli so 1640 odgovorov. Med študenti, ki bivajo v študentskem domu (49 % sodelujo?ih), je le 26 % študentov sobo dobilo takoj, 19 % jih je ?akalo ve? kot pol leta, 3 % pa ve? kot leto dni. Med težavami v študentskih domovih so navedli dotrajano opremo, slabo vzdrževanje prostorov, slabo internetno povezavo in nezadostno higieno skupnih prostorov. Zasebna stanovanja študentje v povpre?ju iš?ejo do 6 mesecev, mese?na najemnina za bivanje v lastnem stanovanju brez teko?ih stroškov znaša ve? kot 500 evrov. Predvsem v obalnih mestih se pogosto dogaja, da najemodajalec v poletnem ?asu prekine najem, ve? kot 21 % študentov ne ve, da obstaja subvencija za bivanje pri zasebnikih, 14 % študentov nima sklenjene najemne pogodbe, skoraj 2/3 študentov pa ne ve, ?e je najemna pogodba prijavljena na FURS.

Na okrogli mizi **Študentsko bivanje – med dostopnostjo, kakovostjo in prihodnostjo**, ki je sledila predstavitvi analize ankete, so sodelovali državni sekretar na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in inovacije Urban Kodri?, direktor javnega zavoda Študentski dom Ljubljana Tomaž Pe?nik, predsednik ŠOS Luka Mihali? in predsednik Slovenskega nepremi?ninskega združenja Fiabci Marko Novak. Moderiral jo je predsednik odbora za obštudijske in interesne dejavnosti študentov Fazli Gashi, ki je uvodoma spomnil, da je le vsakemu osmemu študentu zagotovljeno relativno ugodno bivanje v študentskem domu. Problem je sistemski, javnostanovanjska politika ne dohaja potreb, zadnji študentski dom v Ljubljani je bil zgrajen leta 2006, posledi?no trenutno primanjkuje ve? kot 3000 postelj.

- Državni sekretar Urban Kodri? je pojasnil, da bo do konca leta sprejet prostorski na?rt za študentski dom na Roški in da bi bil ta študentski dom lahko zgrajen v dveh do treh letih, za predelavo veterinarske fakultete v študentski dom pa bo najprej potrebna sprememba OPN.
- Direktor Študentskega doma Ljubljana Tomaž Pe?nik je pojasnil, da javni zavod upravlja z 29 domovi, ki nudijo 7500 ležiš?. V preteklosti so za izgradnjo potencialnih novih domov izdelali projektne naloge, saj so se zavedali demografskih trendov. Leta 2011 je generacija devetnajstletnikov padla pod 20000, do leta 2021 je padla na 17000, trenutno se trend dviga in število devetnajstletnikov bo do leta 2030 preseglo 22000. Trenutno sta aktualni lokaciji za gradnjo novih domov Roška (380 ležiš?) in Brinje (700 ležiš?).
- Predsednik Slovenskega nepremi?ninskega združenja Fiabci Marko Novak je kot ukrep, ki bi imel hitre u?inke, navedel sprostitev potenciala praznih stanovanj, s ?imer bi premostili ?as do novih postelj v študentskih domovih. Pozval je resorno ministrstvo, da izvede vsaj 2-3 ukrepe v ta namen. Hkrati z ve?anjem subvencij bi se morale tudi kazni za oddajanje na ?rno bistveno povišati, je dejal in opozoril, da zakonodaja omogo?a, da lahko kaznujemo samo tistega, ki oddajanja nepremi?nine ni pravo?asno sporo?il ali ni sporo?il realne cene. Med ukrepi, ki bi pripomogli, je omenil še vzpostavitev registra najemodajalcev, uvedbo davka na nepremi?nine in posebno obremenitev praznih stanovanj.
- Udeleženci okrogle mize so naslovili tudi nujnost sanacije obstoje?ih študentskih domov, tudi v lu?i zagotavljanja požarne in potresne varnosti.

Zaklju?ke posveta, ki sta ga povezovala predsednik Študentske organizacije Slovenije Luka Mihali? in ?lan Komisije za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino državni svetnik Drago Žura, bo na eni izmed prihodnjih sej obravnavala Komisija Državnega sveta RS za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino, nato pa še plenum Državnega sveta RS. Potrjene zaklju?ke bo nato Državni svet RS naslovil na pristojne institucije.

Foto in video: Benjamin Beci/DS RS.